

Naša Sloga izlazi svaki 1 i 16 an mjeseca, i stoji s poštarinom za cijelu godinu 2 f. a za kmeta 40 novč. razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 20 nov. Izvan carovine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nar. Post.*

Oglasi se primaju po navadnoj cieni. Pisma neka se šalju platjene poštarine. Nepodpisani se dopisi noupotrebljavaju. Dopisi se novrađaju. Urođništvo i Odpravništvo nalaze se Via Capuano N.º 1969/1.

Godina II.

U Trstu 1. Oktobra 1871.

Broj 19.

Nasim Izbornikom i Biračem!*)

Sabor kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije, pred četiri godine izabran i početkom ove godine zatvoren, sklopio je u ime trojedne kraljevine, a bez sudjelovanja većega diela našega naroda s kraljevinom Ugarskom takozvanu nagodu, po kojoj se kraljevina Dalmacija, Hrvatska i Slavonija u najglavnijih i najživotnijih poslovih državnih t. j. u poslovih novca i krvi, u poslovih cestah i lukah, a takodjer u poslovih prometa i trgovine, nesamo na kopnu nego i na moru podvrgava odlučujućemu uplivu i bezprizivnoj volji sabora ugarskoga i vlade ugarske, a u ostalih poslovih od manje važnosti ostavlja odredjivanju svoga vlastitoga sabora i vlastite svoje domaće vlade, kojoj ipak nesmije glavom biti imenovan nitko nego onaj, koga kruni preporuč, neodgovorni saboru hrvatskomu predsjednik ministarstva ugarskoga.

Odmah poslje te, već u svom korenu čudno boljuće i natrulo nagode, nagode u mnogih točkah već sada povriedje ne, a glede territorialnoga obsega, osobito u pogledu Dalmacije, neizpunjene, stvorio je pomenuti sabor nadahnućem tadašnjega bana:

godine 1868. zakon ob osušenju lonjskoga polja, koji, ako i jest dotičnomu podhvatnomu društvu možda donio kakovu korist, osim prikornih odkrićah pred petrinskim sudom, nije do sada donio zemlji ploda nikakova;

godine 1869. zakon ob utemeljenju sveučilišta u Zagrebu, koji je sve do sad ostao neizveden; zatim:

zakone ob ustrojstvu takozvane autonomne zemaljske vlade, kojoj na čelu u smislu gori pomenute nagode stoji ban, preporučen od prvoga ministra ugarskoga; najposlje:

godine 1870. zakone o zadrugah i ob urbarskom uredjenju, a tako isto i zakone ob uredjenju obćinah i trgovištah i ob ustrojstvu županijah, o kojih zakonih teško je veoma razsuditi, da li su oni prvi pogubniji i štetniji za materialni i socialni položaj seljanah ili ovi drugi tegotniji za političku i građansku slobodu državljanah.

Tečajem ove nagodbene ere stvoreni su suviše na zajedničkom ugarsko-hrvatskom saboru u Pešti i u delegacijah austro-ugarskih zakoni, kojimi su nameti i porezi nesamo krvi nego i novca, ako i jesu realnom potrebom opravdani, u istinu ipak znatno povećani.

Osim ovoga mnogočlanoga nazovi-ustavnoga aparata, koji je za Hrvatsku bud posredno bud neposredno, a najvećma bez njezina odlučujućega upliva zakone stvarao, nastojao je državni ministar rata u dogovoru s prvim savjetnikom krune ugarske, putem otvoreno absolutnim, bez svakoga uticaja jedino nadležnoga sabora trojedne kraljevine, urediti i na nov posve temelj postaviti odnošaje Krajine hrvatsko-slavonske, dieleć i ciepujuć njezin territorialni obseg i podmećuć pod ruke erara ugarskoga naravno njezino najveće bogatstvo, njezine šume.

Nije naša namjera potanko razglabati pojedine zakone stvorene u prošlom saboru, nu nemožemo odoljeti rodoljubivomu nagonu svojega srca, a da izmedju svih težkih zalah, koje smo u obće napomenuli, njevoja ovdje posebice neiztaknemo.

*) Ovu vrlo važnu izjavu, koju su u Zagrebu sakupljeni narodni zastupnici na narod hrvatski izdali, cieplom dušom prisvajamo i našim štovanim čitateljem ovdje priobćujemo.

Zakon o zadrugah prekomjernimi u njem dozvoljenimi diobami i svojim u bezgraničnu davnost natrag zasizajućim djelovanjem zatire do kraja sve redom vaskoliki seoski puk u provincialu ove kraljevine, a zadaća bi sabora bila, žalostnomu stanju tomu kraj učiniti.

Zakon ob odnošajih urbarskih, t. j. o šumah i pašah poguban je i štetan mal ne isto tako za vas seoski puk u provincialu, a najvećma u Slavoniji; a zadaća bi sabora bila nastojati, da ga po pravdi i pravici izpravi.

Željeznica, koju vlada ugarska upravo sada gradi iz Karlovca u takozvanu svoju ugarsku Rieku osnovana je tako, da osim jedine Rieke nebude na korist nijednomu gradu, nijednoj luci u ostalom primorju hrvatskom. Druge se željeznice dielom negrade, kao n. p. osječko-sisačko-karlovačka, odnosno novogradiško - brodsko - mitrovačka, varaždinsko-zaprešićka, ili se po svojem pravcu grade proti interesom i volji naroda, a zadaća bi sabora bila, za interese svoje zemlje po mogućnosti zauzimati se.

Šume krajiške u kojih najveće blago naroda počiva sieku se, a zadaća bi sabora bila pobrinuti se, da previšnja rieč Nj. Velič., po kojoj novac iz šumah izvadjen ima biti uporavljen izključivo u kulturne svrhe krajine, istinom postane i zahtievati, da zastupnici iz ciele krajine u saboru učestvuju, da toli u ovom pitanju, koli u svih tiećućih se krajine, svoje interese štite:

Na zajedničkom saboru u Pešti radi se već sada, a radit će se po svoj prilici do skora i u delegacijah austro-ugarskih o predmetih komunikacijah i javnih nametah, naročito o zajmu, koji se ima sklopiti usljed deficita za g. 1872., a ovu kraljevinu zastupaju tamo ljudi, koji, što je u historiji parlamentarnoj u svem svijetu nečuveno, već ovo skoro godinu danah nesamo povjerenje naroda nego i isti formalni mandat izgubiše, a zadaća bi bila sabora, kao jedinoga redovitoga mandatara ove kraljevine, proti parlamentarnoj toj samovolji što krepčiji prosvjed uložiti.

Napokon u njekojih predjelih naše zemlje ovogodišnja nerodica zahtievala bi, da sabor shodnim načinom nastoji za vremena stradajućemu pućanstvu u pomoć priteći.

Izbornici i Birači!

Toliki i takovi, što prividno ustavni, što otvoreno absolutni faktori zakonotvorstva, stvarajuć zakone za naš narod, k tomu zemaljska tobože autonomna vlada, koja makar joj bio na čelu i najumniji, najrodoljubiviji i najnekoristoljubniji čovjek, već bi po tom bila veoma dvojbene koristi za prave i životne interese ove zemlje, što je pomenutom nagodom bezuvjetno podvrgnuta odlučujućemu uplivu ugarske vlade; — sve je to, velimo, moralo naravnim načinom uroditi me-težem u pravu javnom i u zakonotvorstvu, desorganizacijom u sudstvu i javnoj upravi, oslabljenjem napredka u javnoj nastavi, padnućem materijalnoga blagostanja i agrarnih odnošajah, skrajnim napokon nezadovoljstvom svega naroda.

Ta i tolika zla videći, nakon zatvorena prijašnjega sabora, poletiste Vi na previšnji poziv Nj. Veličanstva tečajem ovoga ljeta radostnim srcem i odvažnom voljom na svoja birališta, da ondje izaberete ljude svojega povjerenja, za koje ste držali i držite, da će mnogovrstna ta zla po mogućnosti dokinuti.

Prije četiri godine tadašnjim pristašam vladinim, što upotrebljivanjem nedostojnih i neizrecivih sredstvih, što strahovanjem javnih činovnikah, što obećivanjem umaljenja poreza

i pristojbah i ukinuća stanoviti državnih monopolah, što napokon obećivanjem olakšanja vojničke službe, pošlo je za rukom sastaviti sabor povoljan vladi; nu prigodom posljednjih izborah, premda suo tom veoma riedki prijatelji vlade marljivo nastojali, njihova su se nastojanja razbila o odlučnoj neustrašivoj Vašoj volji.

Radostno su kucala srca narodu videć, da su ovako kao magla izčezli svi napori onih, koji misle, da puk tim više vjeruje praznu obećanju, čim je tegotnije zlo, koje ga mori; radostno su, velimo, kucala srca narodu misleć, da će se malo poslje obavljenih izborah, već 1. prošastoga lipnja, kako to izvorno bješe određeno po Nj. Veličanstvu, sastati toli očekivani sabor.

Ali blaga ova nada iznevjeri žalibože narod, pošto je taj toliko izgledani sabor od 1. lipnja, zatim od 3. srpnja na 20. rujna, pa evo najposlie, na nečuveni u ustavnom životu način, došim jur veći dio saborskih članovah na putu u sabor bijaše; od 20. rujna na 15. dojučašnjeg siečnja 1872 odgodjen.

Tim načinom dakle sabor ove kraljevine, premda bi se i po jasnom slovu zakonah stvorenih u prošlom saboru i po obćih načelih ustavnosti imao sazvati i sastati svake godine, tečajem god. 1871. nimalo neće biti u stanju budi račun prošaste upravne godine pregledati, budi proračun za dojučašnju godinu ustanoviti, budi sud svoj nad posljednjom i sadašnjom vladom izreći, budi napokon za sva gore izložena mnogovrstna zla lieka potražiti.

Izbornici i Birači!

Budući kraljevina Dalmacija, Hrvatska i Slavonija protuzakonitim postupkom savjetnikah kruna, svakoga inoga zakonitoga zastupstva lišena i svim gore izloženim nezgodam izvržena, mi Vašim povjerenjem odlikovani, smatramo za svetu svoju dužnost pred Vami i pred svijetom ovo izjaviti: da od sebe odbijamo i svaljujemo odgovornost za štetne posljedice iz odgode sabora na one, koji se usudiše Nj. Veličanstvu našemu kralju odgodu svjetovati.

U koliko bi međutim savjetnici kruna mislili, da će jim odgadajuć ili razpuštajuć sabor i tim dobivajuć vremena, ipak najposlie poći za rukom Vas na druge misli obratiti, nego li su one, koje Vas ponukaše, da nas svojim povjerenjem odlikujete, to će do Vas stajati, svaki put, kad na to pozvani budete, kriepko i otvoreno izjaviti: da je narod ove kraljevine štijuć sveto, kako svoja, tako i svućija prava i stupajuć vazda na stazi zakona, već odavna tvrdo odlučio pod blagim okriljem Nj. Veličanstva našega kralja slobodno i samostalno živjeti i da nema nikakvih načina, nikakvih obećivanja, koja bi ga mogla od svetoga toga cilja odvratiti.

Od naše strane pako primite svečanu izjavu, da nema sile, koja bi nas odvratila od cilja, za kojim Vi težite, a nadajmo se, da pravdoljubje kruna, u koju pouzdanjem oči upiremo, neće dopustiti, da se narod trojedne kraljevine, za tolike po Nj. Veličanstvu svečano priznane zasluge na način toli ponižujući liši i nadalje svojega prava i blagodatih ustavnoga života.

U Zagrebu, 20. rujna 1871.

(Sljede podpisi 60 nar. zastupnikah).

● kratelju iliti koleri.*)

Dr. Gržetić.

(Konac)

Ako li se zbilja ta nesretna bolest i k nam dovuče, bilo to ljetos bilo kad mu svieta drago, zdravstveno se povjerenstvo ima prije svega starati, da se zakon o zatvoru, to jest, o zaprtiji iliti kontumaciji strogo drži i ovršuje. Negdje je navada, podkaciti putnika Chlorovom parom, ali to sasvim

*) Na drugoj strani zadnjega broja uvukla se štamparska pogriješka, gdje se veli „karbonično kiselino“, zato čitaj „karbolfeno kiselino“, koju možeš dobiti u Beču kod E. Pillhal (Landstrasse, hintere Zollamtsgasse Nr. 5). Cijena je 10 for. cent.

ništa ne koristi; jer on nenosi otrov na sebi, nego u sebi, najme u svom drobu. Putnik bi se imao zadržati barem šest danah u kakvoj krčmi izvan grada. U ostalom evo načina, kako se imaju ljudi kratelju ugibati i kako liečiti.

Komu sredstva il poslovi nedopuščaju, da se daleko drži od 'okuženih miestah, taj neka se u gradovih neslužiti tudjimi zahoditi, nego nek rabi posebne noćne stidulje. Što se jela i pila tiče mnogo koristi dobro se hraniti, dobrim se vinom okriepiti, sol i papar radi boljega probavljenja u jestvinah rabiti. U obće pako netreba mienjati svojih obćajah, samo se valja čuvati neumjerenosti i neprobavljivih jestvinah, kao pretuste svinjetine, grkâ (ranketivâ ili rančljivâ) ulja i masla, svake vrsti prestarâ tustila, onda potopljenih jelah, zle vode, nezrelâ il gujilâ voća itd. U obće valja se čuvati svega i svačesa, za što se zna, da želudac lahko pokvari i prehladi, jer čim koga lijavica spopadne, odmah oslabi i postane tim pristupniji toj bolesti. Zato mu se treba brizljivo starati, da ju čim prije obustavi, a to će mu it za rukom, ako nešto manje neg obićno blagu je, i to guste riže (oriža) ili Chokolade. Ako li pak nobi ni to koristilo, onda nek kupi u ljekarni (specijeriji) drachmu tako zvane *Opjjeve tinkture*, pa nek uzima jutrom i večerom dok mu prestane 15 kapljicah na komadiću sladora iliti cukara.**) Sada u jeseni, gdje su voćeri hladni treba se čuvati nahlade a osobito želudac valja suknenim prslukom (kamisolom) topal držati.

Prigodom kratelju u Belgiji i u Brazilu naredilo su one vlade, i to dobrim uspjehom, da se ljudi u prvoj potrebi, čim počute truhobolju ili lijavicu, odmah lognu u postelj ter se stople kakvim toplim pićjem, a zato je najbolji čaj ili thè, bio kitajski bio od bazgova cvieća, ili, ako neima ni toga pri ruci, čaša dvie ovarena dobrâ biela il crna vina, zamućena jednim jajcem i sa nešto sladora. Ovo se pije, dokle se god čovjek spoti, a kad se je spoti ili oznojio, to mu je i odlagano. Iz Rige, u Ruskoj Kurlandiji, liečnici pišu, da se tamo ta bolest najbo ljm uspjehom presieče tako zvanim *Chlorhydratom*, kojeg se uzme svakog ili svakog drugog sata jedna drachma u pol unčie vode. Prigodom ove bolesti svaki ljekarnik i svaka i najneumnija baba hoće da je iznašla proti njoj kakvu tajnu ljekariju iliti pomoć, pak njom trguje i neukomu svijetu nove iz džepa mami; a ja evo opominjem naš narod, neka nevjeruje tim čudotvorcem i njihovim čudotvornim liekom, nego neka se u slučaju, kako ove tako svake druge bolesti, odmah povjeri učeni i sdušni liečniku i njegovim opomenam i preporukam.

Dužnost mi je na koncu još koju reći o bolestnicih i njihoviu u obće nastojanju. Budi dakle rečeno, da gradsko il obćinsko zdravstveno povjerenstvo mora paziti, da se ubogi bolestnici nezapuščaju, kako se to žalibože više puti dogadja, te neima kraj njih žive duše ni da jih čašom vode podvori. A to biva zato, što ljudi ludo misle, da se mogu od nesretnika i oni te bolesti dobiti. Ali mi smo već raztumačili, gdje bolestniku otrov leži, pa rekli da se u drobu nalazi, zato se ga neima nitko bojati, nego ga dapače mora svaki, što ljubeznivije nastojati i gledati. Dobro bi radi toga bilo, da povjerenstvo najmi pristojan broj neustrašljivih i pametnih ženah, pak da jih podučiti, čim i kako valja takvim bolestnikom pomoći, kako ozeblâ i ledena ogrijati toplim pićjem napojiti, a kad im neće bljuvanje da prestane, kako im valja komadom leda ili pako limunovom kiselinom suha usta ublažiti. Smrad, što od bolestnika ide, nositi nevalja na obće zahode, jer ih taj trunuc okuži, zato ga treba prije živim vapnom posuti i pokriti, a blatnu i nečistu rubeninu toplom vodom dobro izpariti.

A kad bolestnik nemože boli prekonjati ili preholiti, nego po nesreći umre, tada treba odmah kuću iliti stan očistiti,

**) Proti kratelju osobito su na glasu i tako zvane ruske kaplje, što jih ljekarnici po sliedećem zapisu na svačiji zahtjev sastavljaju:

„Recip. Tinctur. Valeria. aeth. drachm. duas

Vini Iucacuaeh. drachm. unam

Tinctur. Opii croc. scrupulum

Olei menthae, pip. guttas quinque.

Uzima se svakog ili svakog drugog sata 20 - 25 kapih na sladoru.

izpariti i pobiekti, a sve zahode u kući i svaki drugi smrad okolo kuće živim vapnom razkužiti, a i voda ako je kod kuće nečista i nezdrava ima bunar odmah zatvoriti. Trupla treba čim prije iz kuće odalečiti i nakon prepisana vremena vapnom pokopati. Za starce i uboge bolesnike mora se povjerenstvo najviše starati, te gledati, da im se na občinske troškove barem najpotrebitije stvari, kako no živež i ljekarije, pribave i podiele, jer tko u takovih prigodah drugoga čuva, čuva i sam sebe!

D o p i s i.

Pod Učkom mjeseca Septembra.

Neki vriedni starac bi se rad našalio i nasmijao; ali i šala njegova bi kazala, da on ima soli u glavi. Jednom se je govorilo o svaćem, pa i o duhovnih stvarih. Joj si ga nam, reče jedan, mi nemamo ni plovana ni kapelana, pa se moramo uticat k drugim plovanijam. Ej, moj sinko, reče na to častni starac, ti si još mlad, pak moroš još i to doživjeti, kad će biti za svu Istru samo jedan pop, i to navrh Učke, koji će Istranom odonud blagoslov dieliti. Ta vidiš, kakov je sadanji svijet. Gradjanskim sinom neraći se poći u pope, kmeti nepromogu uzdržavati svoje sine dvanaest šestnaest godinah u školah, a pomoći nemaju niokuda. U gradovih ima nešto dobra, a zla već nego ikad prvo, pa se mnogi mladić u njih izopać. Prosti službenici ili fanti po uredih (oficijih), koji su dva tri ljeta hodili u školu, imaju tri četiri stotine fiorinalh i još već plaće na godinu; učiteljem po malih mjestih i po selih plaća se sada četiri do šesto fiorinalh; a kapelan koji se je morao celi šestnaest godinah mučiti u školah, ima dvjesto i deset fiorinalh na ljeto. Nije se dakle čuditi, da je svećenikah što dalje sve to manje. Nu to nije još sve. Kad je mladiću devetnaest godinah, mora poći u vojnike, mislio on ili nemislio odabrat si duhovnički stališ; po zakonu su prosti samo oni mladići, koji su već u seminariju prvo nego dodju na dobu za novačenje ili levu. Sve to žalosti i tišći seljake i kmete, pak prestaju davati svoje sine u više škole. Tako se je govorilo u rečenom društvu naprostih nu pametnih i bogoljubnih ljudi. — A što bih im ja, koji ovo pišem, mogao prigovoriti? Reć ću samo to malo: Bilo je jedan put bolje; sadanje vrieme nam je nepovoljno, nu neće biti uvijek tako, bit će opet bolje. Sama cesarska vlada u Beču pripoznava, da su svećenici slabo plaćeni, pa se uprav sada spravlja, pomnožit im plaću. Naši primorski biskupi prosili su mjeseca Aprila presvietloga Cesara, da oslobodi od soldatije toliko mladićah, koji su u latinskih školah, koliko njih treba za duhovnički stališ. Presvietli Cesar je obećao, da će to naručiti svojim ministrom; sada pretresaju tu stvar ugarski ministri; nadamo se za cielo, da neće morati već u vojnike oni djaki, koji budu voljni poći u seminarij. — Ljudi nemogu biti srećni na ovom nevoljnom svijetu ni blaženi na drugom bez vjere u Boga i straha božjega, bez dobrih svećenikah i službe božje. Tko god dakle ikako premore, neka da sina u latinske škole; Bog će pomoći, te će biti opet dobro, kako je nekad bilo, a morda još i bolje.

Članak XIX temeljnih carevine zakonah.

(Dalje)

Kojigod od naših protivnikah, komu je ovaj zakon trn u peti, poviknut će možebit za ustrašiti narod, eto vam lepoga, dobroga i pravedna zakona, ali ljudi moji, vi ste siromašni, da komac možete živeti, od kud ćete smoći tolikih novacah za ustrojiti i uzdržati nove hrvatske škole? Takovim neprijateljem vašim i naroda svoga, valja odmah odgovoriti: polagano, braćo zakon nepita, da naš narod mora skrbiti za nove škole, ako želi da mu se djetca hrvatski uče i podučavaju, on nam samo vraća pravo, da dosadašnje škole, koje smo

mi zazidali i našim novcem uzdržavali a djetca nam se uz sve to u njih morala talijanski učiti, možemo od sada pretvoriti u prave hrvatske škole. Mi po tomu zakonu možemo, pače moramo kroz občinsko poglavarstvo (podestarije) od viših vlastih zahtievati, da nam se ove škole odmah izruče, pak da se u njih, mjesto dosadašnjeg talijanskog, hrvatski jezik upelja. Ovomu će pravednomu pitanju oblasti morati zadovoljiti, jer zakon dosti jasno veli: *da se svakomu plemenu dadu potrebne pomoći za izobraziti se u svojem jeziku.*

Evo mili rode, mi smo ti u kratko raztumačili zakon; koji ti pruža svako jamstvo ili sigurnost, da možeš kao narod živeti, gojiti se, napredovati i usavršivati, od tebe jedinoga sada zavisí u koliko ćeš se znati s njime koristiti. Sada nam još preostaje pokazati put i pravi način kako da se naime najprvo i najlaglje do uživanja ovih povlasticah dokopate.

Prije svega morate za spasiti i osigurati svoju hrvatsku narodnost na temelju čl. XIX temeljnih carevine zakonah pitati, da narodni zastupnici (deputati) na vašem saboru ili dieti, govore hrvatski, da sami vidite kako vaše tegobe i pravice brane i zastupaju. Dakako da će vam istranom za sada malo teško biti, jer ste žalibože u dietu poslali ljude koji su, malom riznikom više manje protivnici naši. Zato vam valja drugi put sliediti primjer dičnih Dalmatinacah, koji su kod zadnjih izborah bili tako razboriti i pametni, da nisu dali svoj glas ili *not* nepoznatim ljudom, koji su im se narivali i obećavali i ovo i ono, nego poštene patriote u svoj sabor poslali za koje bijahu sigurni da će sve za boljak domovine djelati i nikad se svomu narodu iznevjeriti.

Nadalje valja vam deputate vaše na dieti ozbiljno pitati, da vam upeljaju u školah milli materinski jezik, kojega nam kao i svim ostalim narodom dobri Bog dao, da s njim naše misli pred svakim živim čovjekom, dakle i pred poglavarstvom očitujemo. Znajte, da drugačije ćemo i nadalje navjeke ostati pravi robovi tudjega naroda, običaja i jezika, a to bi najveća sramota po nas bila u prsviećenom 19 vjeku, gdje su se već svi ostali narodi iz mrtvila probudili i na vlastitih nogah stoje. Budete li ovako odvažno vaše pravo iskali vjerujte, da će unuci vas u hladnih grobovih vaših pobožnostju spominjati, a sadašnji svijet pa isti protivnici ljubiti i štovati što ste kao sviestan narod tudjinstvo sbacili, tutorstva se izbavili a svoju narodnost prigrlili. Uvjerite se braćo, da svijet, čovjeka koji sam do sebe malo drži ne samo neštuje nego ga kao veliku kukavicu mrzi i prezire, pa bio baš i na najvećem dostojanstvu.

Nebude li vas sabor uslišao, nemojte već zato duhom klonuti, jer vam još drugi putevi otvoreni ostaju. Vi se tada medju sobom sporazgovorite i posavjetujte, učinite molbenicu ili suplike najprije na zemaljsku oblast (guveran), pa ako i ona vam pravicu neučini a vi se utecite ministarstvu pa i samomu caru, dok nepostignete, što vam po Bogu i zakonu ide.

Konačno, kamogod dodjete k poglavarstvu, političkomu, sudbenomu ili občinskomu (podestarijam), govorite svojim hrvatskim jezikom. Njega je dužan razumjeti i govoriti svaki urednik činovnik (plaćnik ili impiegt), jer ne samo što zakon ovo naredjuje, nego se i to znade, da je činovnik poradi naroda, a ne narod zaradi plaćnika. Osim toga nemojte propustiti hrvatski pisati sve vaše molbenice, tužbe i prijave, i takove podavati na podestarije, preture, sud, dietu i na svaku drugu oblast, skupšćinu itd. Tako ćete barem znati, makar i neznali čitati i pisati, što pismo govori niti uznemirivati vašega plovana, učitelja ili drugog kojeg susjed, da vam pročita i raztumači pisma, jer ćete sami videti da se napisalo onako kako ste želili. Pak buduće su poglavarstva po rečenom zakonu dužna u jeziku u kojem su napisane prošnje itd. i odgovarati, to uvijek možete zahtjevati, da vam poglavarstva hrvatska rješenja (dekreti), osude (sentence), naloge (mandati) itd. uručuje, ter ćete tako opet bolje znati i laglje razumjeti kako se odlučilo, osudilo i naredilo, nego li u talijanskom jeziku, kojega naš narod riedko kada ili nikada razumije. Isto tako dužno je poglavarstvo na vaše zahtjevanje, svami preduzimati hrvatski zapisnik ili

protokol, toga radi nesmije vas nitko siliti a još manje strašiti, da morate na talijanska pitanja odgovarati talijanski ili u onom jeziku napisani protokol potpisati.

Budete li se držali zakona ovoga, i slijedili stazu na koju vas našim svjetom uputismo, pokazat ćete tada celomu širokomu svetu, da ste zreo i samosviestan narod, da u druge narode, koji su nas u prosvietli (civilizaciji) prestigli, napredovati želite, pak ćete konačno činom dokazati, da ste vredni sinovi slavna naroda hrvastkoga. U to ime Bog pomoz!

Različite vesti.

* (Sabori u ovoj strani carstva) saborisuju već od 14 o. m. Niemci, takozvani ustavovjerci, iztupili su iz onih saborah, u kojih nemogu više gospodovati, i to, u Brnu, Pragu, Lincu, i Ljubljani, velec da su tobože nezakoniti, dočim se u drugih, gdje im većina, i to u bečkom, gradačkom, celovskom i opavskom natieču u bacanju otrovnih strielah proti Hohenwartovom pomirljivom ministarstvu. Ali im sve ovo malo pomaže, jer neimaju zasobom njemački narod, koji bi je u odpornosti njihovoj podpomagao, pače povladjiva na česki sabor upravljeno pismo, u kojem kralj pripoznava prava česke kruna, i obećuje da će se brzo kruniti, krunom sv. Vjenceslava. — Na *porečki* sabor neprestano dolaze teške tužbe proti ustrojstvu sadašnjih obćinah (komunah), u kojih nam narod tolikih nepravdah trpi, i zato moli, neka se preustroje i obnov. Samo zložno i odvažno!

* (Hrvatski Sabor), koji se imao dana 20 o. m. sastati, odgodjen bi opet, milostju Magjarah i domaće vlade, po treći put do 15 januara 1872. Pravi razlog ovomu najnovijemu magjarskomu nasilju jest, da se Magjari boje novoi-zabranah zastupnikah, koji će pitati strogi račun o učinjenih uvriedah u ovih 4 godinah, i jer računaju medjutim razprodati krajiške šume i milijune u svoj džep spraviti. Izjava, koju na čelu lista priobćujemo i u kojoj zastupnici svečano obećaju: *da neima sile, koja bi jih odvratila od narodnjega cilja*, u toliko je razveselila narod, da je, kako nam iz Hrvatske pišu, ne samo uz nju pristao, nego izviše odlučio svojim odlučujućim glasom podkriepiti i učvrstiti ju, te svojimi posebnimi *pouzdanicami* zastupnikom zasvjedočiti svoje povjerenje. Živili, tako valja!

* (Izložba u Trstu) otvorena je već deset danah. Uz mnogo liepih stvari, izloženih ponajviše iz tuđjih stranah, žalibože malo smo videli domaćih, izuzmeš li ono nješto dalmatinskoga i istarskoga vina, i ulja, likeri, čuvene tvornice Pakornia iz Zagreba, zatim nekoliko piljenicah iz Jablanca. Slikarstvo, kiparstvo i predmeti pomorski dobro su zastupani.

* (Srbska narodna skupščina) svečano se otvorila dana 19 t. m. u Kragujevcu, i sada mirno vieća o boljku svoga naroda.

* (U Cetinju) velikom se slavom i veseljem dana 20 o. m. krstio knežević Danilo II, komu su kumovali car i carica ruska, a zastupao jih grof Tolstoji.

Kretanje austrijanskih brodovah

od 16 do 30 Septembra.

Dojadriili u — iz

Trst: Bakar, Giovanna, Czörnig, Odese — Treći, Smirno — Alesandria, Cetinje, Santorino — Nano Sisto, Hula — Mio figlie, Lagosa — Fidente, Ritorna, Kavalo — Mitica, Nikolajeva — Giuseppe Nicolò, Oro, Ceta — Onore, Peppina, Vodja, Njukastla — Aivone, 2 Brüder, Riojaneira — Lete, Kardifa — Elge, Liverpula — Br. Filipović, Genove.
Alesandriju: Atlas, Grimsbya — Nazioneale, Proteo, Marsiljo.
Bahiju: Unione S., Trsta.
Bristol: Giano, Kraljevic, Odese.
Carigrad: Andre, Domenico, Uno, Taganroga — Tom, Mariupolja — Nuovo Nicoletto, Nereo, Nuova fama, Giusto P., Ida S., Marsiljo — Jareb, Truna — Romano, Njuporta — Urin, Odese — Pinus, Anna Lazarović, Ceta — Sem, Cormella B, Istok, Nathan, Petroslava, Noè, Nikolajeva — Olga, Liberata Amalia, Kurculo — Tempo, Patrasa — Neptun, Barcelono — Sagitario, Njukastla — Prelucano, Genove — Kobilić, Mlet — Amalia Angelica, Pireja.
Falmut: Majus, Enosa — Union, Odese — Salvo R, Kustengje.
Glucester: Mercurio, Kustengje.
Kardif: Vesta, Korika — Azov, Glucestra.
Kork: Eugenio, Sullno — Paulus, Odese —
Kvinstoven: Fuvilla Antonio S, Nimrod, Sullno — Ace, Taganroga — Fidio, Falmuta — Iro, Alos. — Fà, Odese.
Limerik: Eber, Sullno.
Lisbonu: Albou, Riojaneira.
Maltu: Australia S., Ninu, Odese — Marino, Anverso — Rut, Enosa.
Marsilju: John, Carmela, Marco primogenito, Odese — Brnja Kaboga, Carigr. — Stoboda, Trsta — Prudente, Ales. — Buon'Armonia, Taganroga.

Mesinu: Elisa S., Carigr. — Fumano, Genove.
Mletke: Vice Tone, Odese
Njujork: Cas, Cattina R., Iro, Marsiljo — Dragomir, Ceta.
Njuport: Graovac, Londro.
Odese: Danica, Miloš, Marte, Carigr. — Oskar, Ceta.
Riojaneiro: Mita F., Marsiljo.
Šild: Carlo R., Roterdama — Industro za Trsta.
Trun: Cottina, Belfasta.
Zante: Jupiter, Gumolika za Klasko.

Odjadriili iz — u

Trsta: Divino, Vincenza, Armonia, Marsilju — Aquilone, Bordo — Fr. Giuseppina, Teleki, Cot — Urania, Ales. — Flegow, Oran — III. dubrovčki, Krsanac.
Alesandrije: Omar, Lemnos — Anteo, Carigr. — Aron, Falmut — Carolina Premuda, Njujork — Jona, Triton, Liverpal — Europa, Santorin — Zia Maria, Salonie.
Algira: 2 Fratelli, Carigr.
Anverse: Malu Maricu, Attinu i Odese.
Barcelone: Camilla, Carigr.
Carigrada: Vuk, Stiticone, Fanny P., Anibole, Ardito, Emidio, Bar. Vranicani, Antol, Sestri dubrovkinje, VII. dubrovčki, Figlio, Desthović A. Alesandra, Odese — Vincenzo, Capodistria — Norina, Rebeka, Giovannino, Dunav — Moli Ivo, Starjanska, Elena, Pirrus, Ida, Azov — Vjeruka, Jafet, Rosina, Diva, Iginio S., Pierina, Lussignano, Maria C, Casimiro, Elsc, Costante, Temi, Ingl. — Vojvoda, Andrić, Cinta, Marco Maria, Mirto, Sveti križ, Marsilju — Natalo, Cet. — Nuova Anna, Costante, Pace P., Trst — Miljenko, Eugenia, Maltu — Idomeneo, Balčik — Brusile, Burgas.

Deala: Rimedio, Giuseppe Ant., Trst.
Dungnesa: Marietta G., Carigr.
Dunkerka: Peleg, Metusalom, Kardif.
Falmuta: Moses Montefiore, Galvo — Pasqualina, Novry — Anna Maria, Trst — Corero, Boston — Mimi, Veracruz, Altonu.
Glasgova: Adula Maria, Trst.
Kardifa: Živio, Carigr. — Decio, Mirra, Trst — Gius. Matteo, A. P. Luković, Alesandrota
Karloforta: Amalia, Anversu.
Kvinstovena: Kalk, Vaterfort — Vesta, Pietro S., Hul.
Leita: Vittoria, Mletko
Limerika: Leopoldina Bauer, Njujork.
Liverpula: IV. dubrovčki, Amalia, Njujork.
Londro: Sileo, Njujork.
Malte: Patrizio K., Margurita, Max, Ingl. — Ant. Luka, Forza, Dario, Marsilju — Assoluto, Bolluar, Carigr.
Marsilje: Obilić, John George, Dorina, Slavomir, Mavia D., Pietro, Carigr. — Colibri, Pernambuk — Virgo, Enos.
Njukastla: Ljubezne sestri, Industro, Volunter, Trst — Supplicu, Mletko — Marietta W., Alos. — Viceam, Tnguthoff, Njujork.
Njuporta: Civetta, Equila, Civiltà, Trst.
Odese: Mita, Arfskad, Araldo, Ingl.
Taganroga: Nemesi, Castor, Ingl.
Svanseje: Mio Moro, Tebro, Ivo, Trst — Helgoland, Galaz.

Dardaneli prošli — za

Gonitro: Nicotò, Emma, Alois, Adelaide, Marsilju — Eni, Amor, Falmut — Vito, Gius. Šeupa, Fanny, Ljubezni Otac, Slava B., Maltu — Sibila, Kavalu — Maria C., Dunkerk — Slavija, Kavalu — Lampo, Enos.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 16 — 30 Septembra 1871.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	—
Čarski dukati (celkini)	5.72	—	5.69	5.69	5.69	5.75	5.76	5.78	—	5.78	5.78	5.78 ^{1/2}	5.73	5.70	5.65	—
Napoleoni	9.46	—	9.44	9.44	9.44	9.56	9.58	9.55 ^{1/2}	—	9.55	9.54	9.52 ^{1/2}	9.51 ^{1/2}	9.48	9.46	—
Liro Ingleske	11.93	—	11.88	11.87	11.89	12.03	12.04	12.04	—	12.04	12.04	12.02	12. —	11.95	11.94	—
Srebro prid (aggio)	118. —	—	117.50	117.75	118.35	119. —	119.50	119. —	—	119.25	119. —	119. —	118.75	118.50	118.35	—